

Munida rugosa

Småögd trollhummer

Kräftdjur, Marina tiofotade kräftdjur

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Sårbar (VU)
B1ab(iii)+2ab(iii)

Klass: Malacostraca (storkräfter), **Ordning:** Decapoda (tiofotade kräftdjur), **Familj:** Munididae (spetsspanade trollhumrar), **Släkte:** *Munida*, **Art:** *Munida rugosa* - småögd trollhummer (J.C.Fabricius, 1775) **Synonymer:** *Pagurus rugosus* J.C.Fabricius, 1775, *Astacus bamffius* Pennant, 1777, *Munida bamffia* (Pennant, 1777), *Munida bamffica* (Pennant, 1777)

Kännetecken

En art som i svenska vatten normalt påträffas utanför Skagerrakkusten på under 50 meters djup. Den känns igen på att de små ögonen (jämfört med andra *Munida*-arter) saknar "ögonfransar" (det finns bara korta hår som inte når upp på ögat), taggar saknas på fjärde bakkroppssegmentets översida och det finns en stor, tydlig tagg både nedtill på innerkanten och upptill på ytterkanten av merus på tredje paret käkfötter. Buksköldarna är försedda med många och långa, ludna, smala fåror.

Totallängd: Ryggsköld max 37 mm lång. Panntaggen är välutvecklad och formad som en lång, spetsig tagg vid som vid basen på vardera sidan är flankerad av en stor ögonhålstagg, som är något kortare än hälften av panntaggens längd. Ryggskölden är avlång och har stora och tydliga kanttaggar. Antenntaggen når upp till minst 30 % på den andra av de från översidan synliga segmenten på andra antennen. Ryggsköldens översida har ett flertal tydliga och ofta stora taggar. Taggarna är vanligen speglade mellan vänster och höger sida. Främre delen av ryggsköldens översida har endast ett par stora taggar bakom panntaggen. På sidorna finns här minst en liten, eller flera småtaggar, på vardera sidan. Mitt på ryggskölden finns två stora tydliga taggar. Bakkanten har taggar endast på sidokanterna, medan mittdelen är obebäddad. Ryggskölden har många cilierade smala fåror tvärs över. Av fårorna på bakre delen är ett flertal obrutna, dvs. kontinuerliga tvärs över. Ögat har något större diameter än ögonskäftet och är normalt pigmenterat. Det finns också en tät rad med korta hår i ögats underkant.

Första antennens basala segment har två tydliga distala taggar. Antennplatta saknas på andra antennen. Merus (fjärde segmentet räknat utifrån) på tredje paret käkfötter har en tagg nedtill på inre kanten och en högst upp på yttre kanten.

På första paret gångben (pereopodpar I) är vänster och höger klosax ungefär lika stora. Själva klosaxen är långsmal och rundad med en översida som är glest täckt med större taggar, och den är vanligen längre eller lika lång som resterande del av klosegmentet. Insidan av carpus har endast några små taggar och merus saknar taggar längs undersidan. Carpus är lika lång som eller kortare än merus. Hela benet är också försett med korta hår. Buksköldarnas översta segment är täckta med många långa, ludna fåror.

Bakkroppssegment 2–3 har minst dubbla grunda, hårbeklädda fåror på översidan samt taggar. På bakkroppssegment 4 saknas alltid taggar. Stjärten är löst invikt under kroppen.

Utbredning och status

Småögd trollhummer finns längs svenska västkusten i Skagerrak. I övriga Europa finns den från norska kusten och söderut, kring västra och norra Brittiska öarna, men hittills inte i södra Nordsjön och östra kusten av Engelska kanalen. Däremot finns rapporter från Biscayabukten, Portugal, Madeira samt västra Medelhavet, till och med den grekiska övärlden.

I svenska vatten är arten mindre allmän utomskärs vid Bohuskusten. Under Svenska artprojektets marina inventering 2006–2009, samt Utsjöbanksinventeringen 2009 påträffades arten vid fem lokaler, vilket är lika många som L.A. Jägerskiöld fann i Skagerrak under sin inventering av svenska västkusten 1921–1938.

Ekologi

Småögd trollhummer är främst knuten till hårbottenar med sten, grus och sand.

Djup (generellt) 15–600 m.

Honorna bär rommen under bakkroppen från höst till vår, då äggen kläcks. Larverna är frisimmande i de tidiga utvecklingsstadierna. *Munida rugosa* parasiteras av rotfotingen *Triangulus munidae*.

Hot

Det är troligt att arten påverkas negativt av det intensiva bottenrälfisket, där den ingår i bifångst.

Åtgärder

I dagsläget är det inte klarlagt hur arten påverkas av trålfiske och miljö-förändringar. Bättre underlag för skattning av status, populationsstorlek och tillväxtkapacitet behövs.

Övrigt

Namnngivning: *Munida rugosa* (Fabricius, 1775). Systema Entomologiae sistens Insectorum classes, ordines, genera, species, adjectis synonymis, locis, descriptionibus, observationibus. Flensburgi et Lipsiae [Flensburg och Leipzig]: 32 onummerade sidor + 1–832. Synonymer: *Pagurus rugosus* Fabricius, 1775; *Astacus Bamffius* Pennant, 1777; *Cancer Bamfficus* Herbst, 1782; *Cancer rugosus* Linnaeus, 1788; *Galathea rugosa* Fabricius, 1793; *Galathea longipeda* Lamarck, 1801; *Galatea Bamfia* Leach, 1814; *Galatea rugosa* Leach, 1815; *Munida rugosa* Leach, 1818; *Munida Rondeletii* Bell, 1847; *Munida Bamfica* Kinahan, 1862; *Munida bamfia* Henderson, 1886; *Munida bamffia* Bonnier, 1888; *Munida Bamffica* var. *gracilis* A. Milne Edwards & Bouvier, 1899; *Munida Bamffica* Selbie, 1914.

Etymologi: rugosus (lat.) = rynkad, skrynklig. Syftar på bukplåtarnas utseende.

Litteratur

Enckell, P.H. 1998. Kräftdjur. 2:a upplagan. Fältfauna. Graphic publishing. BILD Fig. 2841.

Hansson, H.G. 2011. Marina sydiskandinaviska "evertebrater". Webb-upplaga.
http://loven.gu.se/digitalAssets/1480/1480031_hansson-2011.pdf

Hayward, P.J. & Ryland, J.S. 1995. Handbook of the Marine Fauna of North-West Europe. Oxford University Press.

Jägerskiöld, L.A. 1971. A survey of the marine benthonic macro-fauna along the Swedish west coast 1921-1938. Eds. Hubendick, B., Hyle, G. & Swärd, S. Acta Regiae Societatis Scientiarum et Litterarum Gothoborgensis, Zoologica 6.

Karlsson, A., Berggren, M., Lundin, K. & Sundin, R. 2014. Svenska artprojektets marina inventering – slutrapport. ArtDatabanken rapporterar 16. ArtDatabanken, SLU. Uppsala.

Moen, F.E. & Svensen, E. 2014. Dyreliv i havet. Nordeuropeisk marin fauna. 6:e upplagan. KOM forlag Marine species identification portal. <http://species-identification.org>.

Rice A.L., Saint Laurent M. de, 1986. The nomenclature and diagnostic characters of four north-eastern Atlantic species of the genus *Munida* Leach: *M. rugosa* (Fabricius), *M. tenuimana* G.O. Sars, *M. intermedia* A. Milne-Edwards and Bouvier and *M. sarsi* Huus (Crustacea, Decapoda, Galatheidae). – J. Nat. Hist., 20: 143-163.

Marine species identification portal. <http://species-identification.org>.

World register of marine species. 2015. www.marinespecies.org.

Författare

Matz Berggren 2017 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Matz Berggren, Kennet Lundin 2004. Reviderad Kennet Lundin 2015 (naturvårdsinformation).